

Blob. Spor, který se táhne už jedenáct let

Název emise: Český design - Jan Kaplický

Den vydání: 4. dubna 2018

Hodnota: E (ke dni vydání 35 Kč); č. 975 (ČP)

Rozměr známkového obrazu: 46 x 19 mm

Výtvarný návrh: Alan Záruba

Rytina: Martin Srb

Druh tisku: OTr+HT

Papír: fil-an-OF; **Tisk:** PTC Praha

Tisková forma: 2x 50; **Náklad:** 600 tis.

FDC: digitální tisk v barvě červené a modré

Tisk: PTC Praha; **Náklad:** 3.400

miliónů korun, z nichž tři čtvrtiny šly na ceny a odměny soutěžícím a porotcům) a výsledek napadli stížnostmi a žalobami. To na-

konec vedlo k závěru, že první cena byla udělena ne-regulérně, protože soutěž proběhla v rozporu se zákonem o veřejných zakázkách.

Věc byla medializována, z roviny odborné se přelila do roviny politické, řada vyjádření byla prezentována zkráceně (například výrok prezidenta Klause je dodnes tradován ve smyslu, že „Podobně jako protijaderní aktivisté u Temelína se budu přivazovat a vlastním tělem bránit tomu, aby Národní knihovna byla v takové podobě na Letné“ – přitom, jak si vzpomínám, zněl opačně: „I když se stavbou nesouhlasím, nebudu se na rozdíl od protijaderních aktivistů u Temelína přivazovat a vlastním tělem bránit její stavbě“).

V této fázi sporu už šly stranou technické okolnosti (uskaldnění knih v podzemí) i cena stavby a ústředním tématem se stalo její umístění, kdy odpůrcům vadilo především zvolené místo na Letné, kde by vytvořila novou dominantu (a navíc nebyly vyřešeny otázky kolem pozemků a územního plánu), zatímco příznivci odmítali přemístění jinde, například do Vysočan, na parcely po zrušených továrnách. Spor trvá vlastně dodnes, a to přesto, že Jan Kaplický v roce 2009 zemřel (a to jako v antické tragédii – sám, na ulici v pražských Dejvicích, když mu selhalo srdce, jen několik hodin poté, co se mu narodila dcera...).

Nyní tedy vychází poštovní známka připomínající jeho u nás asi nejslavnější architektonický návrh. Už v úvodu jsem řekl, že se mi nové vydání líbí. Znáмка má skvostnou minimalistickou úpravu a je dokonale řemeslně provedena – za skvěle považuju, že nebyla vytisknuta ofsetem (ač tak na první pohled vypadá), ale rotačním ocelotiskem kombinovaným s rastrovým hlubotiskem. Stojí za to si na ni sáhnout, vychutnat konečky prstů plastičnost rytiny nápisů, prohlédnout si je pod lupou.¹⁾ Kdybychom někdy chtěli ve známkové tvorbě předvést, že v jednoduchosti je síla, tady máme nejlepší příklad.

Jednoduché a srozumitelné je i razítko se stručným monogramem JK – velká osobnost nepotřebuje ozdobičky.

V horní části kresebné výzdoby obálky dne vydání je heslo francouzské revoluce *Svoboda, Rovnost, Bratrství*, vtělené i do současné tamní ústavy; tady zřejmě reprezentuje Kaplického krédo. Doplnjuje je jeho citát „*To, že smím žít a pracovat ve svobodné zemi je privilegium. Nikdy na to nezapomenu!*“ Bohužel není zřejmé, o jaké zemi mluví – většinu života strávil v exilu, v nepochybně svobodné Velké Británii, domů se vrátil až

Hned v úvodu musím říci, že Kaplického návrh Národní knihovny se mi líbí a zrovna tak se mi líbí nová známka na toto téma (obojí rozvedu dále), ale její vydání nepovažuji za šťastné – alespoň v podobě, v jaké vyšla.

Jako nadšený cestovatel si dobře uvědomuju, jak důležitá je pro města kvalitní moderní architektura a jak často se stává, že tvůrci předběhnou dobu a zpočátku vysmívané a odmítané stavby se později stanou ikonami. Příklady nalezneme na celém světě, od pařížské Eiffelovky po Operu v Sydney, u nás například Tančící dům.

Jan Kaplický je mi sympatický jako člověk i jako tvůrce, dokonce je to můj „spolužák“ (chodil jsem na stejné gymnázium jako on – na pražském Pohořelci, vzhledem k datům narození samozřejmě o dvě desítky let později). Líbilo se mi, jak vypadal i jak vystupoval, bylo mi blízké, že sbíral známky (jeho tatínek dokonce jednu navrhl – hodnotu 2,40 Kčs Lidice 1947), byly mi sympatické jeho názory a měl jsem rád jeho stavby, z nichž některé jsem mohl ve světě spatřit na vlastní oči, jiné znám alespoň z obrázků nebo z britské poštovní známky.

Jeho návrh nové budovy Národní knihovny v Praze jsem vnímal jako šanci dát městu nový architektonický impuls, zvýšit jeho přitažlivost pro turisty a zkrášlit jej pro jeho obyvatele.

Jako právník však cítím, že v demokratické společnosti je třeba čít pravidla, což je analogie právní zásady, že *smlouvy se mají dodržovat, jak byly uzavřeny*. Bylo tu konkrétní zadání veřejné soutěže (jedna strana smlouvy), jemuž návrh ateliéru Future Systems (druhá strana smlouvy), jehož byl Kaplický spoluautorem, nevyhověl (sklad knih umístil do podzemí, nemluví o dramaticky překročeném rozpočtu na stavbu) – a měl tak být vyřazen už v prvním kole hodnocení. Namísto toho v soutěži zvítězil, a to rozhodnutím poroty, která zjevně dala víc na sympatie k velkému vizionáři a jeho dílu než na pravidla, na jejichž dodržování měla dohlížet. Ostatní účastníci soutěže se cítili takovým postupem poškozeni (šlo i o dost peněz – celá soutěž stála osmadvacet

4. 4. 2018

JK
PRAHA

¹⁾ *Žlutá barva obsahuje iridolín a při naklonění se leskne.*

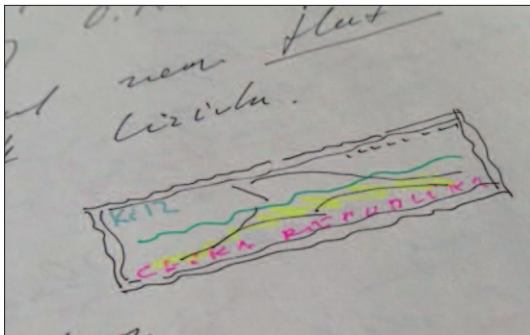
LIBERTÉ
TO, ŽE SMÍM ŽÍT A PRACOVAT
ÉGALITÉ
VE SVOBODNÉ ZEMI JE PRIVILEGIUM.
FDC
FRATERNITÉ
NIKDY NA TO NEZAPOMENU!
KNIHOVNA
JAN KAPLICKÝ (1937-2009)
NA LETNÉ

na jeho sklonku, tedy do nepochybně svobodné České republiky (tahle nejasnost ale možná pramení jen z mé malé informovanosti – zasvěcenějším do Kaplického života může být věc zřejmější).

Problém emise vidím v dolní části výzdoby FDC – v nápisu *Knihovna na Letné*. Tady už se připomenutí osobnosti mění na agitku, na slogan na transparentu, což ve známkové tvorbě považuju za nepatřičné. Česká pošta je státní podnik a jako takový by neměla stát na nějaké straně odborného sporu, přerostlého navíc do politické roviny. Na Letné žádná knihovna nestojí a pokud už bylo konkrétní místo třeba připomínat, mělo se to stát s použitím výrazu *Návrh knihovny na Letné* a stejně to mělo být uvedeno na známce – tedy *Návrh Národní knihovny*.

Jestliže jsem tedy u známky Parník Vyšehrad kritizoval pasivitu členů Komise pro přípravu emisního plánu MPO, zde vidím opačný extrém – aktivismus, který do známkové tvorby nepatří. Na známce je jako autor uveden J. Kaplický, který definitivní úpravu přirozeně provést nemohl – je už devět let mrtev. Její podoba vy-

chází z jeho skici v deníku, upravené grafickým designérem Alanem Zárubou (1964), který se Kaplického dílu odborně věnuje už mnoho let.

Texty mají vycházet z letáku používaného v době jednání o stavbě knihovny, jsou tedy zřejmě rovněž Kaplického dílem a měly sloužit k podpoře jeho úsilí. To zde však není nijak zmíněno (aby bylo jasné, že jde o záznam doby), takže vyznívají jako pokračování argumentace ve sporu. Chápu, že v úvahu byl nejspíš brán i názor Kaplického vdovy Elišky, která statečně nese prapor jeho odkazu, a názory jeho podporovatelů, hranice je však jemná, a tady došlo k jejímu překročení.

Reportáž o vzniku známky natočila Česká televize, podívat se na ni můžete na internetu v pořadu *Z metropole* ze dne 31. března v poledne na kanálu ČT 1. FB